

Nr 583

Av herrar **Hilding och Nyman**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 36, angående ökat stöd till föreläsnings- och studiecirkelverksamhet m. m.

(Lika lydande med motion nr 717 i Andra kammaren)

I proposition nr 36 framlägger Kungl. Maj:t förslag till ändrade bestämmelser i fråga om statens stöd till folkbildningsverksamheten. Uppenbart är att denna verksamhet måste få ett kraftigt stöd för att kunna fylla sina betydelsefulla uppgifter i den nya situation som uppstått på grund av nya utbildningsförhållanden och samhällsutvecklingen i övrigt.

Beträffande de överväganden som Kungl. Maj:t gjort om folkbildningsarbetets mål och uppgifter samt om principerna för samhällets stöd till folkbildningsverksamheten har vi i huvudsak inga invändningar att göra. Vi nöjer oss därför i det följande med att begära att regeringens förslag förbättras på vissa konkreta punkter.

Ökat bidrag till konsulentverksamhet inom folkbildningsförbunden

Med de nu gällande reglerna utgår bidrag till konsulentverksamhet inom folkbildningsförbunden med 88 000 kr. att fördelas med högst hälften av avlöningskostnaderna för minst elva konsulenter. Departementschefen föreslår på s. 38 i propositionen en viss omläggning av bidragssystemet, så att bidrag beräknas med belopp motsvarande tre fjärdedelar av konsulentens årslön, dock högst 12 000 kr. Den årslön för konsulenten, som berättigar till fullt statsbidrag, skall alltså vara 15 000 kr. Vi finner ett sådant bidragsunderlag vara för lågt tilltaget. Det torde ej tillräckligt stimulera till anlitande av väl kvalificerade konsulenter. Ett rimligare bidragsunderlag vore enligt vår mening 20 000 kr., vilket skulle berättiga länsbildningsförbunden till ett maximibidrag av 15 000 kr. per konsulent. Vi föreslår att denna förbättring genomföres. Bidraget till föreläsnings- och kursverksamhet m. m. bör av detta skäl höjas med 40 000 kr. utöver Kungl. Maj:ts förslag till sammanlagt 2 140 000 kr. för nästa budgetår.

Förbättrade regler för bidrag till ungdomscirklar

1960 års folkbildningsutredning föreslog i sitt betänkande, SOU 1961: 44, att kraven på studietidens längd i studiecirklar för berättigande till stats-

bidrag skulle lindras, så att statsbidrag kunde utgå när antalet studietimmar och studieveckor var 15 respektive 7 i stället för som enligt gällande regler 20 respektive 10. Detta förslag stöddes av ett övervägande antal remissinstanser. Regeringen har emellertid ansett att en sådan lindring i bestämmelserna kan medföra att minimum för studietiden på 15 studietimmar resp. 7 studieveckor blir normerande för studiecirkelnas längd, vilket regeringen ej ansett önskvärt. Detta har föranlett Kungl. Maj:t att föreslå ett bibehållande av de nuvarande bestämmelserna på detta område.

Vi anser emellertid att farhågorna för att det sänkta minimumet för studietimmar och studiedagar skall bli normerande för studietidens längd ej berättigar till att den av utredningen föreslagna reformen helt avvisas. Reformen bör enligt vår mening genomföras med avseende på ungdomscirkelarna. För dessa kan den av regeringen anförda invändningen inte tillmätas avgörande betydelse. En lindring av reglerna om minsta studietid i ungdomscirkel bör kunna stimulera till ett ökat deltagande i ungdomscirkelarbetet. Större generositet gentemot ungdomscirkelarna i anslagshänseende har tidigare ansetts motiverad av ungdomspolitiska skäl. Ingenting har enligt vår uppfattning inträffat som skäligen kan motivera en annan ståndpunkt härvidlag. Riksdagen bör således besluta att studietidens omfattning i statsbidragsberättigad ungdomscirkel skall vara minst 15 studietimmar under minst 7 studieveckor.

Regeringens förslag att bidrag skall utgå efter samma grunder till allmänna cirklar och ungdomscirklar kan, befarar vi, under de närmaste åren få ogynnsamma verkningar för ungdomscirkelverksamheten, om det skulle genomföras. Förslaget innebär nämligen att bidrag skall utgå med 50 % mot tidigare 75 % av kostnaderna för verksamheten i ungdomscirkelarna. Den försämring av bidragsförmånerna som härigenom åstadkommes motverkas endast till en del av den föreslagna höjningen av bidragets maximum från 11 kr. till 15 kr. Det är här att märka, att bidraget till handledararvode föreslås skola utgå med högst 11 kr. och att de resterande 4 kr. skall utgå som bidrag till studiematerial och pedagogiska hjälpmedel. Någon sådan uppdelning av bidraget förekommer inte i de nu gällande bestämmelserna. Även om denna uppdelning kan vara motiverad med hänsyn till önskvärdheten av att cirkeldeltagarna bör ha tillgång till material för sina studier, innebär den dock att bidraget till arvode åt handledare inte förbättras men däremot i åtskilliga fall försämras, trots att kostnaderna för ledararvode stiger och att det framstår som nödvändigt att skaffa fram allt fler väl kvalificerade handledare. De nuvarande och föreslagna reglerna för statsbidrag till handledararvode i ungdomscirklar kan studeras i följande tabell.

Statsbidrag

Handledararvode	enligt gällande bestämmelser	enligt propositionens förslag
Kr.	Kr.	Kr.
10:—	7: 50	5:—
14:—	10: 50	7:—
18:—	11:—	9:—
22:—	11:—	11:—
26:—	11:—	11:—

För att ej försvåra anskaffandet av goda handledare till ungdomscirk-larna, bör den av regeringen föreslagna försämringen av statsbidragsprocenten från 75 till 50 avvisas. Vi föreslår således, att riksdagen beslutar att bidragsprocenten för ungdomscirklar skall vara 75. Kostnaderna för genomförandet av detta förslag kan beräknas till 1 milj. kr. under nästa budgetår. Anslaget till bidrag till studiecirkelverksamheten bör således höjas från 16,3 milj. kr. till 17,3 milj. kr. för budgetåret 1963/64.

Förbättrade regler för bidrag till studieförbundens egentliga organisationskostnader

Kungl. Maj:t föreslår att som bidrag till studieförbundens egentliga organisationskostnader anslås 3 milj. kr. under nästa budgetår. Detta belopp säges motsvara de 2,5 milj. kr. som folkbildningsutredningen föreslagit vid hänsynstagande till de kostnadsökningar som skett sedan utredningen avlämnade sitt betänkande. Emellertid skulle dessa 2,5 milj. kr., som skolöverstyrelsen påpekat i sitt remissyttrande, endast utgöra 31,7 % av de verkliga kostnaderna för budgetåret 1960/61. Avsikten är att bidrag skall kunna utgå med högst hälften av de redovisade kostnaderna. Det är enligt vår mening inte önskvärt att studieförbunden hindras i den delvis nydanande verksamhet, som är avsedd att påbörjas, genom brist på medel. Vi föreslår därför att bidraget till studieförbundens egentliga organisationskostnader höjs med 1 milj. kr. till 4 milj. kr.

Regeringen har föreslagit en fördelning av bidraget till organisationskostnaderna, som inte kan anses godtagbar. Förutom att fördela bidraget efter de redovisade kostnaderna vill nämligen regeringen ge ett relativt sett högre bidrag till »de studieförbund, som medvetet strävar efter att ge verksamheten största möjliga geografiska utbredning». Orsaken till att sådana förbund särskilt bör gynnas sägs vara, att kostnaderna för att organisera verksamheten — per enhet räknat — är större i glesbygd än vad den är i tätort. Emellertid kan det fördelningssystem, som regeringen föreslagit, lätt ge upphov till godtycke. Hur skall man t. ex. med rimlig objektivitet

kunna konstatera att ett studieförbund *strävar efter* största möjliga geografiska verksamhetsfält? Denna regel kan befaras ge upphov till stridigheter, som kan få menlig inverkan på det viktiga arbete som studieförbunden utför. Då några avgörande skäl för regelns införande inte har anförts och då verkningarna av densamma snarast blir negativa, föreslår vi att bestämmelsen utgår. Avgörande för fördelningen av bidragen bör således utslutande vara studieförbundens kostnader för studieverksamheten.

Ökat bidrag till studieförbundens pedagogiska verksamhet

En av de mest glädjande nyheterna i proposition nr 36 är de nya regler för bidrag till pedagogisk verksamhet inom studieförbunden som föreslås. För *nästa* budgetår har emellertid regeringen stannat vid att föreslå en förstärkning av detta bidrag med endast 800 000 kr. Det förefaller sannolikt att detta belopp är för lågt tilltaget även med hänsyn tagen till att utbyggnaden av den pedagogiska verksamheten inom förbunden kan beräknas ske stegvis under några år. Vi föreslår att ytterligare 500 000 kr. — utöver regeringens förslag om sammanlagt 1 500 000 kr. — anslås till studieförbundens pedagogiska verksamhet under *nästa* budgetår.

Under hänvisning till det ovan anförda hemställer vi,

att riksdagen i samband med behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 36 måtte

1. besluta att maximibeloppet för statsbidrag till konsultverksamheten inom länsbildningsförbunden skall vara 15 000 kr. per konsulent i stället för 12 000 kr. per konsulent som regeringen föreslår och därför till *Bidrag till föreläsnings- och kursverksamhet m. m.* för budgetåret 1963/64 under åttonde huvudtiteln anvisa ett i jämförelse med regeringens förslag med 40 000 kr. förhöjt anslag av 2 140 000 kr.,
2. besluta att studietidens omfattning i ungdomscirkel skall för att berättiga till statsbidrag vara minst 15 studietimmar under minst 7 studieveckor i stället för minst 20 respektive minst 10 som regeringen föreslår,
3. besluta att statsbidrag till ungdomscirklar skall utgå med 75 % av de med studieverksamheten i dessa cirklar förenade kostnaderna i stället för med 50 % av dessa kostnader som regeringen föreslår och för detta ändamål anslå ytterligare 1 milj. kr. utöver regeringens förslag samt således till *Bidrag till studiecirkelverksam-*

heten för budgetåret 1963/64 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 17 300 000 kr.,

4. besluta att studieförbundens kostnader för studieverksamheten skall vara den enda grunden för beräkningen av statsbidrag till studieförbundens egentliga organisationskostnader och att den olika geografiska spridning, som verksamheten inom de olika studieförbunden kan ha, således inte skall tillmätas någon betydelse i detta sammanhang,
5. besluta att anslå 4 000 000 kr. för nästa budgetår till studieförbundens egentliga organisationskostnader, dvs. 1 milj. kr. mer än vad regeringen föreslår,
6. besluta att anslå 2 000 000 kr. för nästa budgetår till studieförbundens pedagogiska verksamhet, dvs. 500 000 kr. mer än vad regeringen föreslår, samt
7. i anledning av förslagen under 5. och 6. ovan till *Bidrag till studieförbund* för budgetåret 1963/64 under åttonde huvudtiteln anvisa ett i jämförelse med regeringens förslag med 1 500 000 kr. förhöjt anslag av 6 000 000 kr.

Stockholm den 5 mars 1963

Per Hilding

Sven Nyman